

EUROPEJSKI ZIELONY ŁAD

– OCENA WIEDZY I POSTAW PRZEDSTAWICIELI POLSKIEGO BIZNESU

RAPORT Z BADANIA ANKIETOWEGO

KONFEDERACJA LEWIATAN

Warszawa, styczeń 2021

Badanie ankietowe stanowi część projektu współfinansowanego przez European Climate Foundation. Raport ma charakter autorski i nie reprezentuje stanowiska grantodawcy.

Szanowni Państwo,

Polska może i powinna być jednym z głównych architektów systemu finansowania transformacji ku neutralnej klimatycznie Europie. To zapewni wzmocnienie pozycji kraju, a także lepszy dostęp do instrumentów wspierających proces nieuchronnych przemian. Brak środków utrudni pełne wykorzystanie impulsu, jaki transformacja klimatyczna da państwom członkowskim UE. Powinna to być transformacja sprawiedliwa społecznie, która nie eliminuje na rynku pracy, za to daje nowe możliwości. Dlatego Europejski Zielony Ład stanowi wyzwanie, ale przede wszystkim ogromną szansę na zmiany technologiczne, organizacyjne i społeczne polskich przedsiębiorstw prywatnych w celu zapewnienia ich konkurencyjności na rynkach międzynarodowych.

Maciej Witucki
Prezydent Konfederacji Lewiatan

Szanowni Państwo,

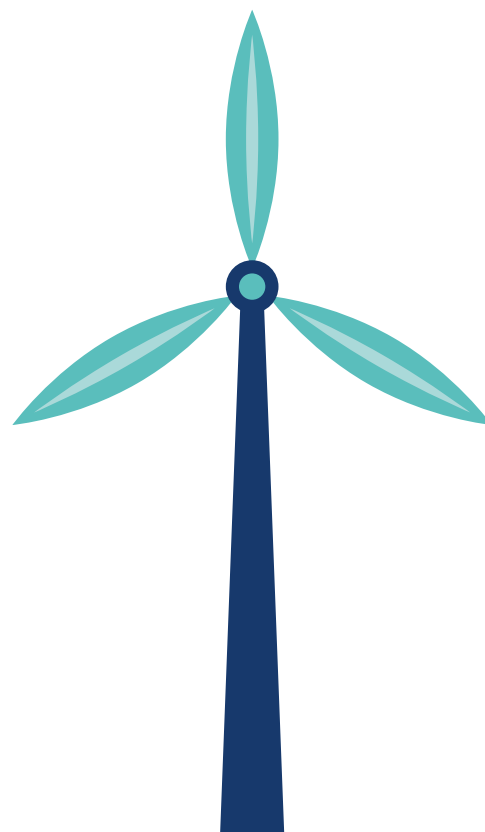
Jedną z bezsprzecznych zalet funkcjonowania Rady ds. Zielonej Transformacji w Konfederacji Lewiatan jest możliwość czerpania wiedzy o podejściu polskiego biznesu do polityki klimatycznej UE i planowanych działaniach firm w dostosowaniu się do nowych wymagań wynikających z Europejskiego Zielonego Ładu. Jak pokazujemy w raporcie, wśród wielu firm ta wiedza i świadomość jest – choć zapewne jeszcze wiele pracy przed nami. Wdrożenie Europejskiego Zielonego Ładu wydaje się konieczne. Jednocześnie, jego organizacja i finansowanie stanowi ogromne wyzwanie. Aby nastąpiła fala inwestycji w technologie proklimatyczne, niezbędna jest m.in. jasna długoterminowa strategia rządu oraz stabilne regulacje. Wierzymy, że firmy i administracja rządowa muszą współpracować, aby polski biznes brał aktywny udział w transformacji niskoemisyjnej w Polsce.

Dorota Zawadzka-Stępnik
Dyrektorka Departamentu Energii i Zmian Klimatu,
Konfederacja Lewiatan

SPIS TREŚCI

- 4 WPROWADZENIE
- 6 O BADANIU
- 9 WIEDZA O EUROPEJSKIM ZIELONYM ŁADZIE
- 13 WIEDZA O OŚRODKACH DECYZYJNYCH POLITYKI KLIMATYCZNEJ I ŚRODOWISKOWEJ
- 16 PRAWDOPODOBIENSTWO REALIZACJI CELÓW KLIMATYCZNYCH
- 19 INDYWIDUALNE DZIAŁANIA NA RZECZ NEUTRALNOŚCI KLIMATYCZNEJ
- 22 BARIERY INWESTYCJI W TECHNOLOGIE PROKLIMATYCZNE
- 24 SCENARIUSZE ROZWOJOWE FIRM WYNIKAJĄCE Z EUROPEJSKIEGO ZIELONEGO ŁADU
- 27 WNIOSKI I REKOMENDACJE

WPROWADZENIE

Europejski Zielony Ład (EZŁ) to plan działania na rzecz zrównoważonej gospodarki UE. Jego realizacja pozwoli przekształcić Unię Europejską w sprawiedliwe i dobrze prosperujące społeczeństwo funkcjonujące w nowoczesnej, zasobooszczędnej i globalnie konkurencyjnej gospodarce. Zgodnie z tą strategią, w 2050 roku UE osiągnie zerowy poziom emisji gazów cieplarnianych netto, a wzrost gospodarczy zostanie oddzielony od zużywania zasobów.

UE – bez Polski – zobowiązała się osiągnąć neutralność klimatyczną do 2050 roku. Realizacja tego celu będzie wymagała kompleksowej transformacji, która będzie racjonalna kosztowo i sprawiedliwa, ale także zrównoważona społecznie. Wsparciem posłużą przeznaczone na ten cel źródła finansowe, m.in. Fundusz Sprawiedliwej Transformacji, fundusze UE na lata 2021-2027 oraz Instrument na rzecz Odbudowy i Zwiększania Odporności.

Rok 2020 był kluczowy dla uzgodnienia wspólnych zasad realizacji Europejskiego Zielonego Ładu, kiedy ogłoszone zostały przez Komisję Europejską ważne projekty tj. nowe prawo klimatyczne, strategia przemysłowa UE, Plan Działań na rzecz Gospodarki o Obiegu Zamkniętym, Fala Renowacji, ocena wpływu zwiększonego celu redukcyjnego na 2030 r. i inne. Rok 2021 upłył pod znakiem rewizji kluczowych dyrektyw dot. m.in. EU ETS (Europejski System Handlu Uprawnieniami do Emisji), Odnawialnych Źródeł Energii czy Efektywności Energetycznej, ale również przedstawienia mechanizmu dostosowania cen na granicach z uwzględnieniem emisji CO₂. Są to dokumenty, których kształt wpłynie (bezpośrednio lub pośrednio) na funkcjonowanie polskiego biznesu – w szczególności na jego konkurencyjność.

W grudniu 2020 na Szczycie Rady Europejskiej Przywódcy UE uzgodnili zwiększenie celu klimatycznego tj. nowy unijny cel redukcji emisji gazów cieplarnianych o co najmniej 55% do 2030 roku. Po osiągnięciu porozumienia, EU przedłożyła do Ramowej Konwencji Narodów Zjednoczonych w Sprawie Zmian Klimatu (UNFCCC) swój zaktualizowany wkład.

Polski rząd – jako jedyny z 27 krajów – pozostaje sceptyczny wobec ambitnych celów klimatycznych UE. W szczególności nie akceptuje celu neutralności klimatycznej w 2050 roku. Postawa marudera wynika przede wszystkim z obaw o polityczne konsekwencje na szczeblu krajowym: utratę poparcia w sektorach schyłkowych lub wymagających fundamentalnej transformacji.

Tymczasem głos biznesu jest znacznie bardziej zniuansowany. Transformacja jest postrzegana jako jedyne zrównoważone rozwiązanie, a firmy widzą w niej zarówno wyzwanie, jak i szansę na poprawę konkurencyjności i wprowadzenie innowacyjnych rozwiązań. Wymaga jednak czytelnego planu działania uwzględniającego potrzeby różnych interesariuszy oraz znaczącego wsparcia finansowego. Od skuteczności procesu transformacji zależeć będzie zdolność do konkurowania polskich firm globalnie i na jednolitym rynku, a także zdolność do kreowania i zagospodarowywania nisz rynkowych. Stawka jest wysoka.

Celem projektu jest diagnoza potrzeb polskich firm w związku z zieloną transformacją oraz ich mobilizacja do promowania swojej postawy na forum krajowym i europejskim, w relacjach z administracją, biznesem i NGO. Jednym z filarów projektu jest diagnoza wiedzy i postaw firm członkowskich Konfederacji Lewiatan. Tej kwestii poświęcony jest niniejszy raport.

**Polski rząd wykazuje
sceptycyzm wobec ambitnych
celów klimatycznych.
Biznes pozostaje bardziej
zniuansowany. Stawka jest
wysoka.**

O BADANIU

W oparciu o doświadczenia Rady ds. Zielonej Transformacji funkcjonującej od 2020 r. w Konfederacji Lewiatan, założyliśmy że skuteczna reprezentacja środowiska biznesu w dyskusji nad neutralnością klimatyczną wymaga oceny poziomu wiedzy przedstawicieli firm w tym temacie, determinacji do kontrybuowania w procesie transformacji energetycznej oraz diagnozy barier, jakie stoją na przeszkodzie większemu zaangażowaniu w tę kwestię. Aby dokonać rozpoznania w tym zakresie, wśród firm członkowskich Konfederacji Lewiatan przeprowadzono ankietę.

Jak badaliśmy?

W badaniu zastosowano ankietę internetową aktywną w dniach 16-24 listopada 2020. Link do ankiety rozestano do firm członkowskich Konfederacji Lewiatan w korespondencji osobistej (w ramach Rady ds. Zielonej Transformacji, Rady OZE, Rady GOZ oraz Związku Pracodawców Prywatnych Energetyki), w newsletterze Konfederacji Lewiatan kierowanym do wszystkich zrzeszonych podmiotów oraz w mediach społecznościowych (LinkedIn, Twitter) ze wskazaniem grupy docelowej.

Kwestionariusz podzielono na 5 modułów:

- 1. WIEDZA O TREŚCI EUROPEJSKIEGO ZIELONEGO ŁADU** – 11 pytań dotyczących wybranych aspektów EZŁ: kluczowych celów, obszarów priorytetowych oraz strategicznych wyborów, jakie UE identyfikuje w związku z transformacją; ta część ankiety służy ocenie, które obszary EZŁ są lepiej rozpoznane, a które gorzej, a także jak kształtuje się rozkład wiedzy wśród firm (ryzyko polaryzacji).

2. **WIEDZA O OŚRODKACH DECYZYJNYCH POLITYKI KLIMATYCZNEJ I ŚRODOWISKOWEJ** – 3 pytania o twórców i egzekutorów polityki klimatycznej i środowiskowej; ta część pomaga stwierdzić, czy przedsiębiorstwa są w stanie skutecznie monitorować zmiany w tym obszarze oraz czy poprawnie kierują swoje postulaty.
3. **OCENA PRAWDOPODOBIENSTWA REALIZACJI WIĄŻĄCYCH CELÓW KLIMATYCZNYCH** – 9 pytań służących weryfikacji, na ile podmioty gospodarcze wierzą w obecne w przestrzeni publicznej cele klimatyczne; brak przekonania o możliwości realizacji celów będzie zmniejszał determinację do ustalenia celów na poziomie indywidualnym i ich skutecznej realizacji.
4. **INDYWIDUALNE DZIAŁANIA NA RZECZ NEUTRALNOŚCI KLIMATYCZNEJ ORAZ BARIERY ICH PODEJMOWANIA** – 12 pytań odnoszących się do wdrażanych i planowanych inwestycji w technologie proklimatyczne czyli służące znaczącemu obniżeniu emisji gazów cieplarnianych i, docelowo, osiągnięciu neutralności klimatycznej; ocena intensywności i zaawansowania działań proklimatycznych; identyfikacja barier, które powinny zostać zniesione, aby odnotować postęp w realizacji celów redukcyjnych, oraz autodiagnoza potrzeb wsparcia.
5. **SCENARIUSZE ROZWOJOWE FIRM WYNIKAJĄCE Z REALIZACJI EZŁ** – 2 pytania o przewidywane zmiany dla funkcjonowania firmy w horyzoncie najbliższych 5 lat związane z realizacją zobowiązań EZŁ oraz ich konsekwencje (w szczególności dla zatrudnienia); w tej części pytamy o konieczność dokonania transformacji biznesów oraz o ryzyka dla jej społecznego wymiaru.

Powyższe moduły uzupełniła metryczka zawierająca charakterystyki firm.

Kogo pytaliśmy?

W badaniu wzięło udział 49 firm członkowskich Konfederacji Lewiatan. Próba nie ma charakteru reprezentatywnego dla populacji przedsiębiorstw w Polsce, ani dla podmiotów gospodarczych zrzeszonych w Konfederacji Lewiatan. Nadreprezentacja podmiotów dużych oraz reprezentantów sektora przemysłu ma jednak niewątpliwą zaletę w kontekście realizacji celów projektu: to właśnie na sektorach energetyki i przemysłu cięży największa presja transformacji, natomiast duże podmioty mają naturalne predyspozycje, by zostać liderami zmian. Brak reprezentatywności próby wymaga jednak ostrożnej interpretacji wyników uzyskanych w badaniu. Charakterystyki próby znajdują się w tabeli 1.

Tabela 1. Charakterystyki próby

	kategoria	próba
	ogółem	49
wielkość podmiotu	duże	25
	mikro, małe, średnie	17
sektor	przemysł energochłonny	8
	przemysł nieenergochłonny	11
	energetyka	7
	usługi finansowe lub doradztwo	5
	pozostałe	9
lokalizacja	województwa objęte Funduszem Sprawiedliwej Transformacji (dolnośląskie, lubuskie, małopolskie, łódzkie, śląskie, wielkopolskie)	18
	pozostałe województwa	21

Źródło: Opracowanie własne.

Uwaga: z powodu odmów odpowiedzi, kategorie nie zawsze sumują się do 49.

WIEDZA O EUROPEJSKIM ZIELONYM ŁADZIE

Aby określić poziom wiedzy o Europejskim Zielonym Ładzie, poprosiliśmy respondentów o zweryfikowanie prawdziwości 11 pytań dotyczących różnych aspektów tej strategii. W badanej próbie 73% firm odpowiedziało poprawnie na ponad połowę pytań, co świadczyłoby o dobrym rozeznaniu w kwestiach EZŁ. Nie jest to zaskakujące, biorąc pod uwagę zaangażowanie części respondentów w Radę ds. Zielonej Transformacji.

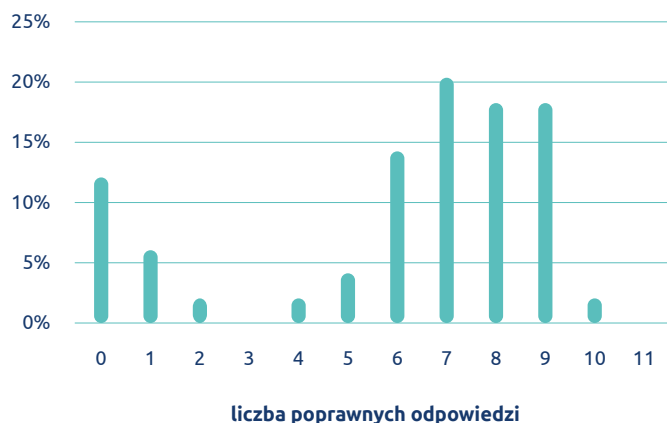
Niepokoici jednak fakt, że 20% ankietowanych odpowiedziało poprawnie na co najwyżej dwa pytania. Wśród takich respondentów dosyć częstą strategią było ominięcie (nieobowiązkowego) modułu dotyczącego wiedzy lub wręcz zarzucanie ankiety.

Najprawdopodobniej notujemy więc znacznie większą polaryzację wśród firm członkowskich Konfederacji Lewiatan: z jednej strony podmioty z jednostkami odpowiedzialnymi za wdrażanie zielonej transformacji lub wręcz takie, które stworzyły z tego swoją niszę rynkową, z drugiej – podmioty, których przedstawiciele wiedzą relatywnie niewiele o EZŁ, co może przełożyć się na brak reprezentacji podczas opiniowania strategii oraz późniejszą realizację ryzyk biznesowych z tym związanych.

Wiele polskich firm nie ma świadomości, jakie ryzyka biznesowe będą wiązać się z Europejskim Zielonym Ładem.

Wykres 1. Liczba poprawnych odpowiedzi w badaniu wiedzy o EZŁ

Źródło: Opracowanie własne.

Poszczególne aspekty EZŁ cechują się zróżnicowanym rozpoznaniem wśród ankietowanych. O pięciu obszarach można powiedzieć, że są dobrze znane przez ankietowanych. Zdają oni sobie sprawę z roli przemysłu dla stworzenia gospodarki o obiegu zamkniętym (97% poprawnych wskazań), roli celów pośrednich na drodze do neutralności klimatycznej (95%), energetyki odnawialnej (92%), transformacji cyfrowej w nowej polityce przemysłowej (87%) oraz środowiskowego charakteru wsparcia w ramach Funduszu Odbudowy (89%).

Znacznie mniej upowszechniona jest wiedza o Funduszu na rzecz Sprawiedliwej Transformacji (31%), a odsetek poprawnych odpowiedzi nie jest wyższy w regionach, które mogłyby stać się beneficjentami takiego programu. Obecnie szansę na wsparcie z tego funduszu mają 3 województwa: śląskie, dolnośląskie, wielkopolskie. Polska zabiega o to, by z pomocy mogły korzystać także 3 kolejne – małopolskie, łódzkie i lubelskie. Zapotrzebowanie na działania informacyjno-komunikacyjne będzie rosło wśród firm, organizacji pozarządowych, a przede wszystkim administracji publicznej. Polska ma zostać największym beneficjentem Funduszu na rzecz Sprawiedliwej Transformacji, jednak warunkiem skorzystania z tych środków jest przygotowanie Terytorialnych Planów Sprawiedliwej Transformacji (TPST), które są teraz opracowywane.

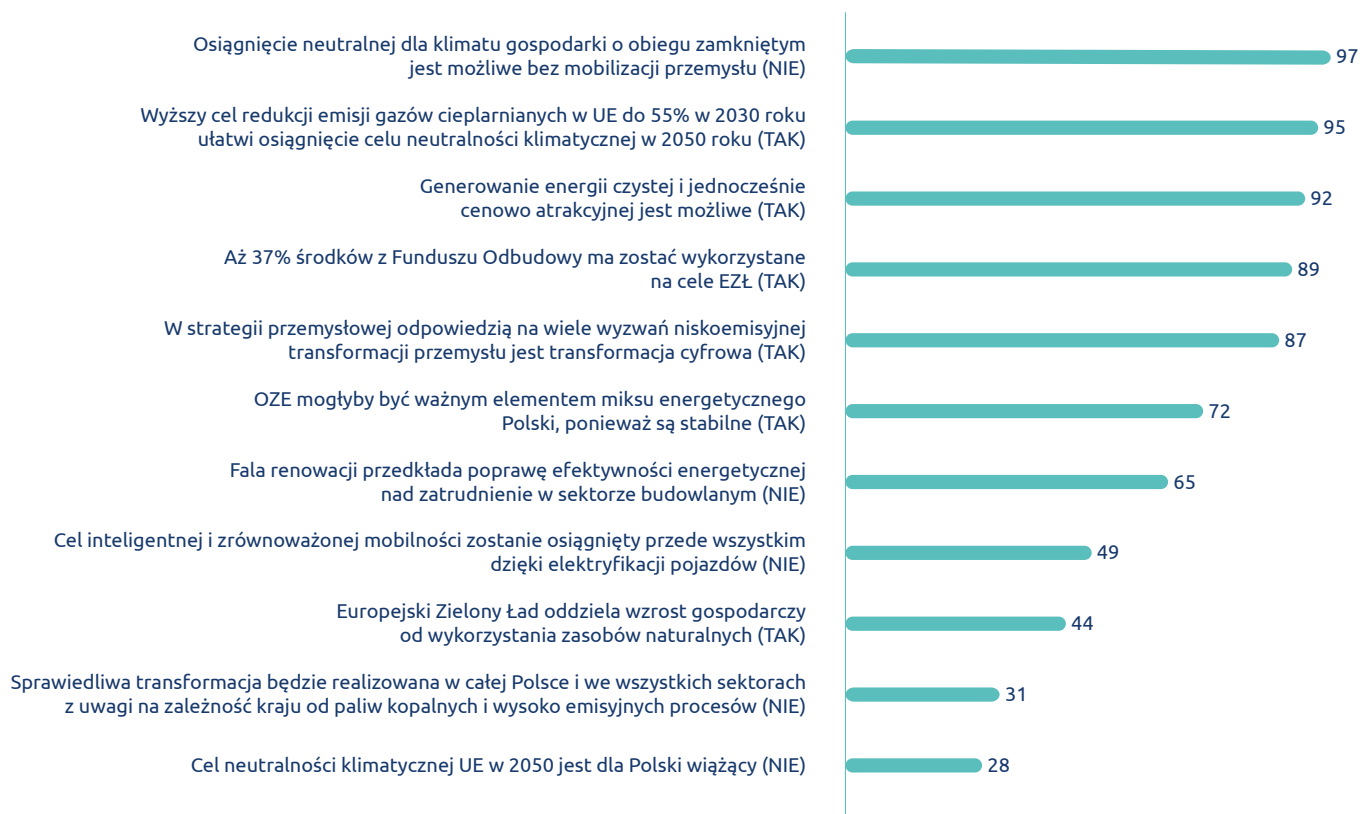
Wielu ankietowanych przyjmuje, że cel neutralności klimatycznej UE w 2050 jest dla Polski wiążący – chociaż w grudniu 2019 r. Rada Europejska zatwierdziła cel osiągnięcia przez UE neutralności klimatycznej do 2050 r. z zastrzeżeniem Rządu RP o możliwości realizacji tego celu w późniejszym czasie. Do chwili obecnej Rząd RP nie poparł celu neutralności klimatycznej i nie złożył w imieniu Polski stosownej deklaracji na poziomie UE. Polski biznes prywatny postuluje przyjęcie celu neutralności klimatycznej na poziomie EU jako warunek konieczny do niskoemisyjnej transformacji. Błędne założenie w kwestii zaangażowania Polski w międzynarodowe wysiłki

Rozszerzenie Funduszu na rzecz Sprawiedliwej Transformacji będzie wymagało zakrojonych na szeroką skalę działań informacyjno-komunikacyjnych wśród firm, NGO i administracji publicznej.

w ochronę klimatu może mieć poważne konsekwencje – w szczególności ograniczać zaangażowanie firm w działania proklimatyczne, a przez to obniżyć konkurencyjność polskiego biznesu.

Do mniej rozpoznawanych aspektów EZŁ należy oddzielenie przyszłego wzrostu gospodarczego od wykorzystania zasobów naturalnych (44%). Bardziej zrozumiałe jest to, że nie wszystkie obszary tematyczne są rozpoznawane przez respondentom: relatywnie nowa Fala Renowacji jest znana 65% badanych, zrównoważona mobilność – 49%.

Wykres 2. Odsetek poprawnych odpowiedzi w pytaniach związanych z EZŁ

Źródło: Opracowanie własne.

KOMENTARZ EKSPERTA

Przyjęcie przez biznes wiążącego charakteru celu neutralności klimatycznej UE w 2050 r. ma pozytywne i negatywne konsekwencje. Z jednej strony to sygnał, że firmy funkcjonujące w międzynarodowym środowisku traktują bieżącą grę polityczną jako nieistotną dla ich długookresowej konkurencyjności. To zwiększa szansę na transformację niskoemisyjną biznesów powodowaną rachunkiem ekonomicznym. Z drugiej jednak strony, środowisko przedsiębiorców błędnie bierze za dany wybór cywilizacyjny, do którego Polska się nie zobowiązała. A zatem nie walczy o to, co leży w jego długookresowym interesie.

Dorota Zawadzka-Stępniak
Dyrektorka Departamentu Energii i Zmian Klimatu
Konfederacja Lewiatan

KOMENTARZ ŚRODOWISKA BIZNESU

Cele klimatyczno-środowiskowe zarysowane w EZŁ traktujemy jako długookresowe, przejrzyste wektory wskazujące, jakie inwestycje należy podejmować, aby jak najlepiej przyczynić się do ich realizacji, rozwijać się i nie generować kosztów osieroconych. Kluczowa jest identyfikacja dostępnych rozwiązań i wybór tych, które najbardziej przybliżają nas do realizacji celów w sposób efektywny kosztowo i akceptowalny przez odbiorców końcowych.

Małgorzata Mika-Bryska
Dyrektor ds. Regulacji i Relacji Publicznych
Veolia Energia Polska S.A.

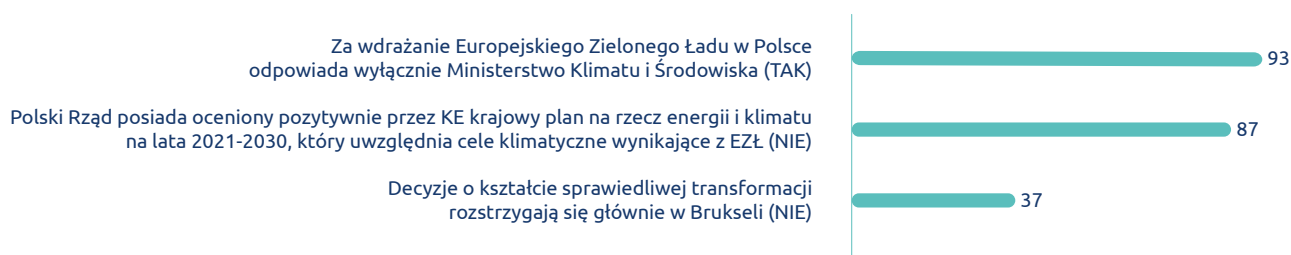
WIEDZA O OŚRODKACH DECYZYJNYCH POLITYKI KLIMATYCZNEJ I ŚRODOWISKOWEJ

Aby skutecznie przekonywać do swoich argumentów, należy brać pod uwagę kontekst, w jakim proces decyzyjny się odbywa. W tym zakresie ankietowani identyfikowali, że wdrażanie EZŁ w Polsce stanowi wyłączną odpowiedzialność Ministerstwa Klimatu i Środowiska (93%) – co nie jest prawdą. Przykładowo, za koordynację działań w zakresie Planu Działania UE na rzecz gospodarki o obiegu zamkniętym odpowiada Ministerstwo Rozwoju, Pracy i Technologii, a za finansowanie transformacji, w tym programowanie Funduszu na rzecz Sprawiedliwej Transformacji odpowiada Ministerstwo Funduszy i Polityki Regionalnej. Śledzenie ich działań to wyzwanie dla pojedynczej firmy.

Respondenci poprawnie wskazywali, że obowiązujący Krajowy Plan na rzecz Energii i Klimatu na lata 2021-2030 nie obejmuje celów klimatycznych wynikających z EZŁ (87%). Znacznie mniej poprawnych odpowiedzi uzyskano w odniesieniu do roli Brukseli na kształtowaniu sprawiedliwej transformacji – 63% respondentów potwierdziło taki stan rzeczy, podczas gdy na szczeblu krajowym i regionalnych odbywa się szereg istotnych rozstrzygnięć (m.in. w zakresie przygotowywanych obecnie terytorialnych planów sprawiedliwej transformacji oraz krajowego planu sprawiedliwej transformacji, którego status jest niejasny).

**Wdrażanie Europejskiego
Zielonego Ładu leży w gestii
kilku agend rządowych.
Śledzenie ich działań to
wyzwanie dla firm.**

Wykres 3. Odsetek poprawnych odpowiedzi w pytaniach związanych z ośrodkami decyzyjnymi polityki klimatycznej i środowiskowej

Źródło: Opracowanie własne.

KOMENTARZ EKSPERTA

Pojedyncze firmy nie muszą mieć pełnej wiedzy o mechanizmach procesów decyzyjnych związanych z Europejskim Zielonym Ładem. Nie mogą ich jednak bagatelizować, bo ryzykują tym utratę pozycji rynkowej. Konfederacja Lewiatan bierze aktywny udział we wszystkich procesach związanych z Europejskim Zielonym Ładem na szczeblu europejskim i krajowym, aby głos biznesu został usłyszany – przede wszystkim, aby niwelować bariery rozwoju przedsiębiorstw, z korzyścią dla klimatu i społeczeństwa.

Dorota Zawadzka-Stępniaik
 Dyrektorka Departamentu Energii i Zmian Klimatu
 Konfederacja Lewiatan

RADA DS. ZIELONEJ TRANSFORMACJI W KONFEDERACJI LEWIATAN

Rada ds. Zielonej Transformacji skupia firmy członkowskie Konfederacji Lewiatan wokół istotnych regulacji i strategii związanych z wdrażaniem Europejskiego Zielonego Ładu.

Celem pracy Rady jest:

- przekazywanie członkom Konfederacji Lewiatan aktualnych informacji nt. poszczególnych inicjatyw w ramach EZŁ mających bezpośredni lub pośredni wpływ na prowadzenie działalności gospodarczej;
- opiniowanie i konsultowanie regulacji oraz strategii wchodzących w skład EZŁ, w tym przygotowywanie ekspertyzy merytorycznej;
- wypracowywanie stanowisk, opinii do regulacji i strategii wchodzących w skład EZŁ;
- aktywna współpraca z administracją publiczną nad ostatecznym kształtem proponowanych rozwiązań;
- organizacja spotkań roboczych i wydarzeń w obszarze EZŁ w Warszawie i Brukseli.

W ramach Rady powołanych zostało 5 grup roboczych/eksperckich:

- ambicje klimatyczne: polityka klimatyczna, cele klimatyczne UE i Polski, strategiczne warunki ich przyjęcia z punktu widzenia biznesu itp.
- regulacje: legislacja/regulacje w obszarze klimat-energia;
- polityka przemysłowa: strategia przemysłowa UE, integracja sektorowa, innowacje technologiczne itp.
- zrównoważona mobilność: strategia na rzecz zrównoważonej i inteligentnej mobilności, infrastruktura paliw alternatywnych i transeuropejska sieć transportowa itp.
- zrównoważone finansowanie: Odnowiona Strategia Zrównoważonego Finansowania, polityka podatkowa itp.

Aktywny udział w pracach Rady bierze blisko 50 firm członkowskich.

Osoby zainteresowane pracami Rady zapraszamy do kontaktu z opiekunką Rady – Dorotą Zawadzką-Stępniać
dzawadzka-stepniak@konfederacjalewiatan.pl

PRAWDOPODOBIEŃSTWO REALIZACJI CELÓW KLIMATYCZNYCH

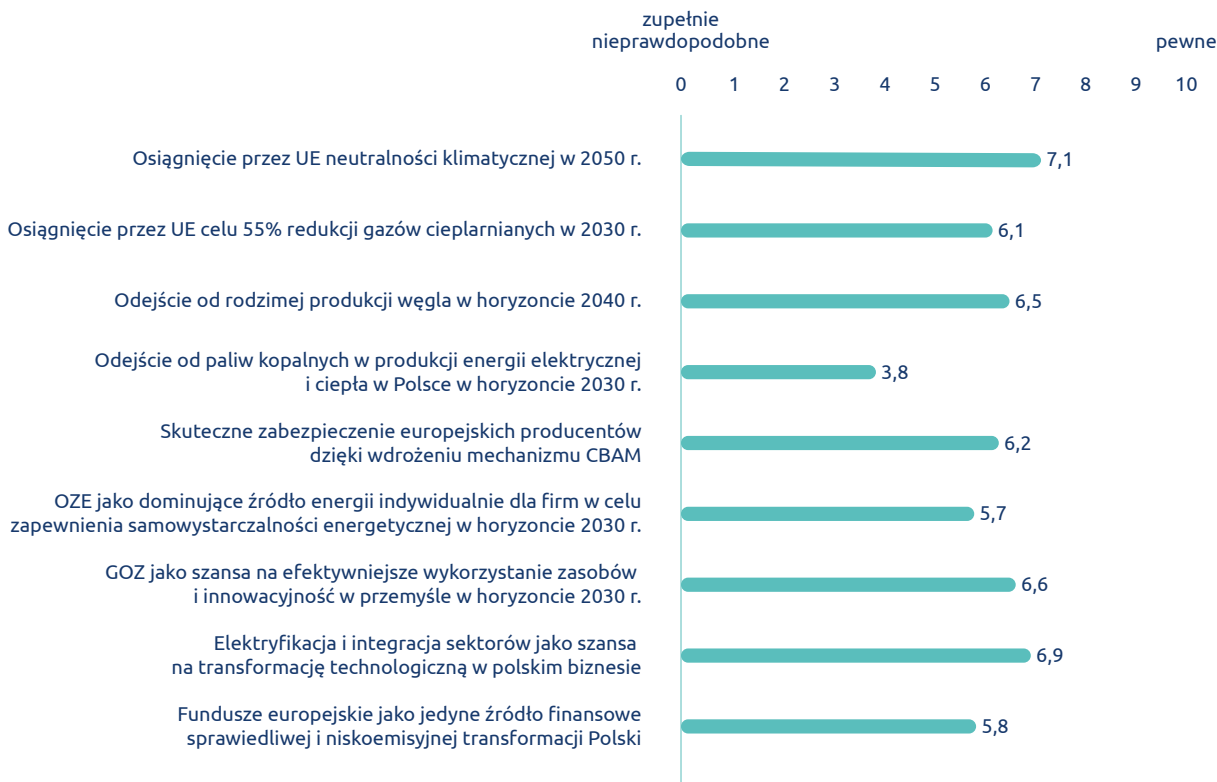
Obecne warunki polityczne nie nastrajają pozytywnie do realizacji celów klimatycznych. Mechanizm polityczny, determinacja stron do blokowania lub opóźniania procesów powodują, że firmy przypisują prawdopodobieństwa realizacji zdarzeń, które powinny być pewne, jako umiarkowanie prawdopodobne – dla większości zjawisk, między 55 a 70%. W szczególności, osiągnięciu przez UE w 2050 r. neutralności klimatycznej przypisuje się jedynie ok. 70% prawdopodobieństwa, natomiast osiągnięciu celu pośredniego (55% redukcji GHG w 2030 r.) – ok. 60%. Podobnie, działaniom w zakresie GOZ nadano prawdopodobieństwo ok. 70%, a realizacji granicznego podatku węglowego (CBAM) – jedynie 60%.

Odejściu od rodzimej produkcji węgla w perspektywie 2040 roku przypisuje się prawdopodobieństwo ok. 65%, natomiast zdecydowanie najmniejsze szanse (poniżej 40%) respondenci widzą w odejściu od paliw kopalnych w krajowej produkcji energii elektrycznej i ciepła do 2030 r. Prawdopodobieństwo, że OZE staną się źródłem energii indywidualnej dla firm w celu zapewnienia im samowystarczalności ankietowani szacują na mniej niż 60%. Z kolei szanse na istotną rolę elektryfikacji i integracji sektorów dla transformacji technologicznej polskiego biznesu oscylują wokół 70%.

Choć przedstawiciele firm uważają realizację celów klimatycznych za prawdopodobną, daleko im do pewności.

Wykres 4. Ocena prawdopodobieństwa realizacji wybranych celów klimatycznych

Źródło: Opracowanie własne.
 Uwaga: wybrane etykiety skrócone

Respondenci nie są jednoznaczni w opiniach, z jakich źródeł będzie finansowana sprawiedliwa i niskoemisyjna transformacja. Istotna część z nich uważa, że aby wesprzeć podmioty w ich staraniach o neutralność klimatyczną poza środkami unijnymi konieczne będzie zaangażowanie środków krajowych (publicznych i prywatnych). Ma to szczególnie kontekst w dobie wydarzeń, jakie miały miejsce w przededniu Szczytu Rady Europejskiej w grudniu 2020. Brak środków europejskich m.in. z Funduszu na rzecz Sprawiedliwej Transformacji, Instrumentu na rzecz Odbudowy i Zwiększania Odporności oraz nowej perspektywy UE 2021-2027 skazałby polskie firmy na konieczność dokonywania znaczących i obciążonych ryzykiem inwestycji ze środków prywatnych. Ich nieprzeprowadzenie obniżyłoby konkurencyjność podmiotów na jednolitym rynku, zaś rezygnacja ze środków europejskich będzie ograniczać inne działania prorozwojowe.

KOMENTARZ EKSPERTA

Fundusze europejskie są jedyną szansą na znaczące wsparcie zewnętrzne inwestycji przedsiębiorstw na rzecz neutralności klimatycznej. W obecnych warunkach nie ma możliwości wyasygnowania strumienia środków krajowych o podobnej skali. Przestrzeń do zadłużania się jest już wyczerpana, co oznacza że krajowym środkiem będzie towarzyszyć proporcjonalny wzrost podatków. Rezygnacja ze środków europejskich byłaby z tej perspektywy nieracjonalnym krokiem.

dr Sonia Buchholtz
ekspertka ekonomiczna
Konfederacja Lewiatan

KOMENTARZ ŚRODOWISKA BIZNESU

Dla uprawdopodobnienia zrealizowania ambitnego celu EZŁ powinniśmy jako kraj poszukiwać projektów możliwych do wykonania i w zaawansowanym stadium przygotowania. Projekty te muszą obejmować zarówno sektor energetyczny, jak i transportowy, z racji udziału tych sektorów w emisji CO₂. Przykładem takiego projektu jest Zielona Kolej. Zgodnie z Dyrektywą RED II, każda MWh czystej energii dostarczonej do transportu kolejowego przemnażana jest przez 1,5 i tak zaliczana jako wykonanie celu danego kraju. Dlatego też kolej powinna stanowić ważny element w politykach krajowych, w tym Polityce Energetycznej Polski do 2040 r. (PEP 2040) w zakresie dochodzenia do neutralności klimatycznej.

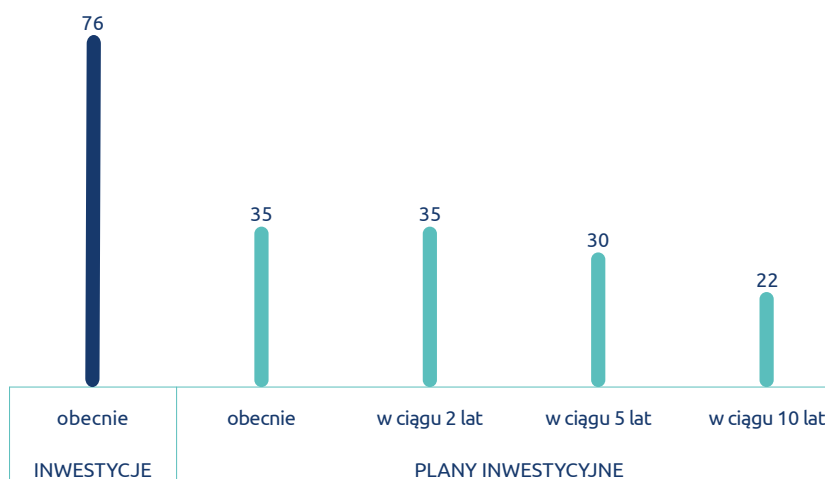
Leszek Hołda
Członek Zarządu
PKP Energetyka S.A.

INDYWIDUALNE DZIAŁANIA NA RZECZ NEUTRALNOŚCI KLIMATYCZNEJ

Wśród ankietowanych firm członkowskich Konfederacji Lewiatan aż 76% aktualnie realizuje inwestycje w technologie proklimatyczne służące znaczącemu obniżeniu emisji gazów cieplarnianych i, docelowo, osiągnięciu neutralności klimatycznej. To istotnie więcej niż przeciętnie w polskiej gospodarce, gdzie odsetek firm deklarujących nakłady na środki trwałe wynosi 52%¹, bez wyodrębniania inwestycji prośrodowiskowych. Systematycznie częściej inwestują duże podmioty.

Realizacja procesu inwestycyjnego teraz wyjaśniałaby brak podobnych planów na najbliższą przyszłość. O ich obecności w horyzoncie do 2 lat wspomnieli 35% podmiotów, 5 lat – 30% podmiotów, natomiast 10 lat – 22% podmiotów. Rola pandemii jest niejednoznaczna: z jednej strony recesja i niepewność warunków gospodarczych hamują skłonność do podejmowania kosztownych decyzji o odroczonej korzyściach, z drugiej jednak strony istnieje determinacja, by poszukiwać przyszłych nisz rynkowych lub okazji do ograniczenia kosztów, podnosząc konkurencyjność podmiotu.

Wykres 5. Inwestycje i plany inwestycyjne w technologie proklimatyczne

Źródło: Opracowanie własne.

1 Źródło: GUS, Wyniki finansowe przedsiębiorstw niefinansowych I-VI 2020.

KOMENTARZ EKSPERTA

Aż 76% respondentów prowadzi obecnie proklimatyczny proces inwestycyjny. Ta statystyka w żadnej mierze nie może być traktowana jako reprezentatywna dla populacji firm. Sygnalizuje jednak bardzo ważne zjawisko: świadomość nieuchronności zmian w otoczeniu biznesu oraz wiedza o ich konsekwencjach stanowią silny bodziec do inwestowania w rozwiązania, które pozwolą w nowych czasach utrzymać konkurencyjność. Tak jest również w przypadku Europejskiego Zielonego Ładu. Upowszechnianie wiedzy o nim będzie sprzyjać działalności proinwestycyjnej.

dr Sonia Buchholtz
ekspertka ekonomiczna
Konfederacja Lewiatan

KOMENTARZ ŚRODOWISKA BIZNESU

Biznes musi dziś zmieniać się w taki sposób, aby jak najszybciej zredukować emisje i wspierać walkę ze zmianami klimatu. Dlatego tak istotne jest, abyśmy od fazy strategii i planów, przeszli do etapu ich wdrażania. Jako Bosch w niecały rok zrealizowaliśmy projekt osiągnięcia neutralności pod względem emisji CO₂ i zachęcamy wszystkie firmy do przyjęcia zasady „zaczynam od siebie”.

Jednocześnie, przedsiębiorcy, razem z naukowcami, ekspertami administracji państwowej i mediami, powinni zadbać o to, by debata o Zielonym Ładzie oparta była na faktach. Stworzenie nowego porządku, który pomoże nam zadbać o naszą planetę to przedsięwzięcie, które wymaga rozwagi i otwartości np. na różne technologie. Nie ma niestety jednego rozwiązania, które w szybki sposób zaradzi wszystkim problemom. Dlatego podstawą wprowadzanych zmian powinna być rzetelna dyskusja obejmująca kluczowe obszary gospodarki i społeczeństwa. Tylko takie podejście zapewni zrozumienie i akceptację społeczną koniecznych zmian.

Rafał Rudziński
Managing Director
Robert Bosch Sp. z o.o.

KOMENTARZ ŚRODOWISKA BIZNESU

Szybkie i zdecydowane działania w obliczu zmian klimatycznych są konieczne, dlatego jako firma popieramy nadrzędny cel UE dotyczący osiągnięcia neutralności klimatycznej do 2050 r. i wdrożenia zasad gospodarki o obiegu zamkniętym. Naszym zdaniem Europejski Zielony Ład może być skuteczny tylko wtedy, gdy będzie połączony z ambitną strategią przemysłową. Osiągając cele środowiskowe, musimy jednocześnie wzmacniać konkurencyjność europejskiego przemysłu. Technologicznie jesteśmy coraz lepiej przygotowani do zielonej transformacji. Opracowujemy innowacje, które pomogą w realizacji założeń EZŁ. Jednak w branżach takich jak sektor chemiczny, który ze swojej natury jest wysoce energochłonny, przejście na rozwiązania niskoemisyjne będzie szczególnie skomplikowane i kosztowne. Potrzebujemy strategicznego wsparcia sektora publicznego, by móc zrealizować coraz ambitniejsze cele środowiskowe. Jednocześnie wciąż nie znamy wielu szczegółowych rozwiązań, a więc drogi dojścia do neutralności klimatycznej. Mamy świadomość ogromu regulacji, które pośrednio lub bezpośrednio nas dotkną. Dostarczamy rozwiązania, surowce, półprodukty do wszystkich sektorów gospodarki. Będziemy musieli starannie ocenić wpływ każdej zmiany legislacyjnej na nasze łańcuchy wartości.

Katarzyna Byczkowska
Dyrektor Zarządzająca
BASF Polska

BARIERY INWESTYCJI W TECHNOLOGIE PROKLIMATYCZNE

W próbie firm członkowskich Konfederacji Lewiatan skala inwestycji w technologie proklimatyczne jest znacząca. Nie oznacza to jednak, że nie mogłyby być większe. Dwie główne bariery wskazywane przez ankietowanych to brak długoterminowej strategii rządu i odpowiednich regulacji (62%) oraz brak korzystnego finansowania publicznego (58%). W mniejszym stopniu, chociaż nadal istotne pozostawały ograniczenia w dostępie do potrzebnych technologii (35%), wynikające przede wszystkim z ich kosztów oraz brak korzystnego finansowania prywatnego (33%). Co czwarty ankietowany (24%) wskazał na luki wiedzy.

Brak jasnej strategii rządu i odpowiednich regulacji to najczęściej wskazywana bariera inwestycji w technologie proklimatyczne.

KOMENTARZ EKSPERTA

Dotychczasowe doświadczenia w zakresie ulg na działalność inwestycyjną lub innowacyjną pokazują, że należy wprowadzać tego typu narzędzia wsparcia przedsiębiorców. Warto rozważyć kolejne zachęty podatkowe dedykowane pobudzeniu inwestycji proklimatycznych. Ulgi stanowią skuteczną zachętę do podejmowania i prowadzenia droższych i obarczonych większym ryzykiem procesów inwestycyjnych. Są szansą na modernizację przedsiębiorstw w kierunku produkcji mniej emisyjnej i wytwarzanie produktów bardziej ekologicznych.

Przemysław Pruszyński
doradca podatkowy, ekspert
Konfederacja Lewiatan

Wykres 6. Powody niedostatecznych inwestycji w technologie proklamacyjne

Źródło: Opracowanie własne.

Obszarami wymagającymi większego wsparcia w zakresie pogłębienie wiedzy są przede wszystkim gospodarka o obiegu zamkniętym (38%) oraz praktyczne informacje o możliwościach finansowania pojedynczych przedsięwzięć (33%), a także powiązane z nimi zasady zrównoważonego finansowania (29%). W rzadszych przypadkach, chodzi o węższe specjalizacje, takie jak np. polityka przemysłowa czy sprawiedliwa transformacja.

Wykres 7. Obszary luki kompetencyjnej

Źródło: Opracowanie własne.

KOMENTARZ ŚRODOWISKA BIZNESU

Polska była pierwszym po Szwecji krajem, w którym blisko 60 lat temu rozpoczęła się produkcja mebli dla IKEA. To jednak nie tylko za sprawą produkcji Polska zajmuje szczególne miejsce na mapie globalnej działalności IKEA. Dzieje się tak również dzięki inwestycjom IKEA w odnawialne źródła energii (OZE). To właśnie w Polsce IKEA posiada drugie największe portfolio farm wiatrowych po USA, w które firma zainwestowała blisko 1 mld złotych. Inwestycje te przybliżają IKEA do osiągnięcia globalnego celu stania się marką pozytywną dla klimatu do roku 2030. IKEA chce dalej inwestować w rozwój instalacji fotowoltaicznych w Polsce. Ten proces zdecydowanie ułatwiły dwie rzeczy: jasność odnośnie tempa transformacji energetycznej w Polsce oraz eliminacja regulacyjnych i administracyjnych barier w procesie inwestycyjnym w OZE. Obowiązujące dzisiaj przepisy sprawiają, że proces ten w przypadku dużych instalacji OZE jest długi i zbiurokratyzowany.

Maciej Krzyczkowski
Public Affairs Manager
IKEA Retail Polska

KOMENTARZ EKSPERTA

Niedobór pracowników nie jest obecnie postrzegany jako bariera dokonywania inwestycji proklimatycznych. Warto jednak mieć świadomość, że pełne wykorzystanie potencjału płynącego z transformacji energetycznej będzie wymagać nowych kompetencji. Tym bardziej zaawansowanych, im bardziej innowacyjne produkty i usługi będziemy dostarczać. Dlatego już teraz należy przygotować program wspierający w przekwalifikowaniu pracowników schyłkowych zawodów oraz bezrobotnych do potrzeb zielonej gospodarki. To warunek konieczny sprawiedliwej transformacji, która nikogo nie zostawia w tyle.

Monika Fedorczuk
ekspertka rynku pracy
Konfederacja Lewiatan

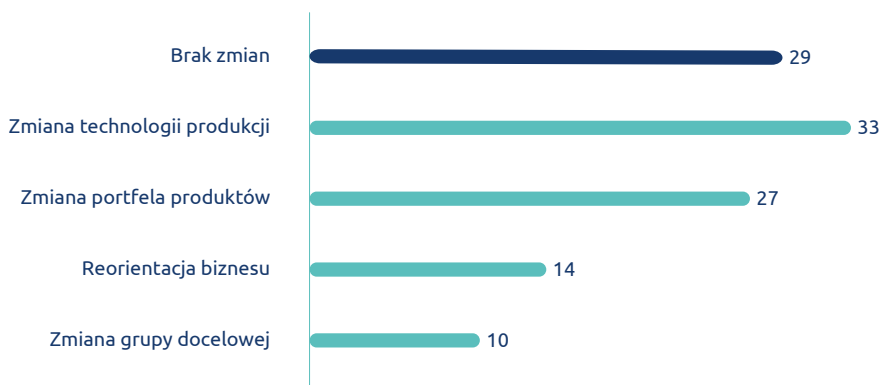
SCENARIUSZE ROZWOJOWE FIRM WYNIKAJĄCE Z EUROPEJSKIEGO ZIELONEGO ŁADU

O tym, że EZŁ to nie tylko strategia polityczna, a fundamentalna zmiana myślenia nt. aktywności gospodarczej oraz szansa na zmiany technologiczne i społeczne z zachowaniem konkurencyjności, sygnalizują firmy członkowskie Konfederacji Lewiatan. Mniej niż 30% ankietowanych uważa, że EZŁ nie wymusi na ich biznesach żadnych zmian w perspektywie 5 lat. Taki pogląd był zdecydowanie częściej formułowany przez mniejsze podmioty.

Wśród pozostałych przeważa koncepcja, że zmiany pozostają nieuchronne i dotyczyć będą zarówno technologii produkcji (dla co trzeciej firmy – 33%) oraz portfela produktów (27%). Reorientacja całego biznesu (14%) czy zmiana grupy docelowej (10%) są istotnie rzadsze. Warto podkreślić, że ankietowane przedsiębiorstwa relatywnie często postrzegają przyszłe zmiany jako kompleksowe, sygnalizując więcej niż jeden ich aspekt. Jednym z *game-changerów* będzie z pewnością zastosowanie technologii cyfrowych.

Zastosowanie technologii cyfrowych fundamentalnie zmienia transformację energetyczną.

Wykres 8. Czy w związku ze Europejskim Zielonym Ładem w horyzoncie 5 lat firma dopuszcza następujące zmiany?

Źródło: Opracowanie własne.

KOMENTARZ EKSPERTA

Osiągnięcie neutralności klimatycznej będzie w dużym stopniu zależeć od zdolności firm do wprowadzania innowacji wykorzystujących technologie cyfrowe. Technologie te należy uznać za czynnik stymulujący czy wręcz kluczowy do rozwiązywania wielu problemów środowiskowych. Przykładowo, sztuczna inteligencja (AI) może pomóc w efektywnym zarządzaniu odpadami czy zwiększyć tempo procesów produkcyjnych, zaś użycie rozwiązań internetu rzeczy (IoT) umożliwi analizowanie danych o produktach, przyspieszając rozwój gospodarki o obiegu zamkniętym.

dr Aleksandra Musielak
ekspertka ds. cyfryzacji
Konfederacja Lewiatan

WNIOSKI I REKOMENDACJE

Najłatwiej osiągać ambitne cele, gdy wszystkie strony je znają, uznają je za realne, akceptują i pozostają zdeterminowane, by je osiągnąć. Nie inaczej jest w przypadku neutralności klimatycznej.

Konfederacja Lewiatan rekomenduje:

systematyczne upowszechnienie informacji o polityce klimatycznej i środowiskowej (w tym: EZŁ) w zakresie istotnym dla podejmowania mądrych decyzji biznesowych. Rekomendujemy organizację spotkań ogólnodostępnych, dostosowanych do posiadanej przez uczestników wiedzy, przystępnych i z dużym komponentem praktycznym odnoszącym się do aktualnego prawodawstwa i możliwości pozyskania zewnętrznego wsparcia

stworzenie i upublicznienie strategii osiągnięcia celów klimatycznych i środowiskowych wraz ze zbiorem podstawowych informacji dla sektorów kluczowych dla EZŁ i klarownym przypisaniem instytucji zaangażowanych we wdrażanie poszczególnych działań

poprawę jakości wdrażanego prawa w obszarze klimatu i środowiska przez jego większą przewidywalność oraz bardziej efektywny proces konsultacji społecznych

WNIOSKI I REKOMENDACJE

redukcję bariery finansowej przez system ulg i dotacji na inwestycje prośrodowiskowe wykorzystujący strumień funduszy europejskich dostępnych na poziomie centralnym i regionalnym oraz uzupełniony przez wsparcie rozwoju rynku zrównoważonego finansowania prywatnego

zwiększenie zaangażowania państwa w obszarach istotnych dla osiągnięcia neutralności klimatycznej pośrednio, m.in. aktualizacji i podnoszenia kompetencji istotnych dla rozwoju zielonej gospodarki, promocji cyfryzacji, rozwoju rynku kapitałowego itp.

intensyfikację działań na rzecz promowania głosu biznesu w obszarze energii i środowiska poprzez aktywny udział w procesach konsultacji dokumentów strategicznych i legislacyjnych na różnych szczeblach, budowanie koalicji z innymi organizacjami pozarządowymi i biznesowymi w UE i Polsce na rzecz realizacji określonych postulatów. Naturalną przestrzenią do dyskusji jest istniejąca już Rada ds. Zielonej Transformacji w Konfederacji Lewiatan.

